

מב: עין משפט גר מצוה

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) [מ"י פסמי כ: ב] (ג) על
(ה) גל (פסמי כ: ב) (ד) על
(ז) ר"ל (ז) (לעיל ה:).
(ח) כ"י קמא: (ו) (כסרי
למ ר"ע, ו) (כ"י קמא
קמא: (ח) (למ ר"ע, ו)
(ט) כ"י קמא: (ח) (למ ר"ע, ו)
(י) (למ ר"ע, ו) (כ"י קמא:
(י) (למ ר"ע, ו) (כ"י קמא:
(י) (למ ר"ע, ו) (כ"י קמא:
(י) (למ ר"ע, ו) (כ"י קמא:
(י) (למ ר"ע, ו) (כ"י קמא:

תורה אור השלם

1. או כן יצא או בת יצא
בשפוט דהו יצאשה לא
שפוט כח לא
2. ובי יצא שור את אש
או את אשה ונתן סקל
יסקל השור ולא יאכל
בשר ובעל השור
נקי: שפוט כח לא
3. ואם שור נגח דא
מתחיל שלשם והעד
בבעלי ולא יעמוד
והבית איש או אשה
השור יסקל וגם בעלי
יחוק: שפוט כח לא
4. ואם אין אחים לאביו
ונתחם את נחלתו
לשאר הרקב אליו
משפחתו ורש אתה
והיה לבני ישראל
לקחת משפט באשר
צוה יי אלהיך משפט
במדרב כו יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין העל טמן
ליורשו, כ"י פירושם הם טמן
העל קיים טמן הטמן
דמי ולדות ליורשו ולא
לשאר ואלו אין האשה
קיימת טמן המצא טמן
ועד ליורשו אלא ודף
בבא קמא דלא ספר
נמי חר נוקיה ליורשו ולא
לעל (והשאר סמך):

גליון הש"ס

גמ' לחייב על האשה
באיש, ע"י לעיל כו ע"א:
שם הוהו אין ב"י, גיטין
דף מג ע"א:

מוסף רש"י

אף הם שחבל באדם
משלם במזון נזק
שלם, אם חבל אדם בשור
תם וחס בלשם וחס כ"י
פלה שחבל שור בלשם
יותר מחבל שחבל בלשם
בשור משלם בעל השור
לשור, ודף (ה)
בעל השור משלם אדם
מזון נזק שלם (ש"ב)
י"י, והא חבירה ר"ע
לגזירה, למ אנוס,
בבא קמא בבהדרין נפיק
(י) אריה לגזירה וקס
לש"י (ה) ואלו הבעל
נוטל בדאוי, טמן שפחה
אשור ואחר כך תת אפיס,
דמלה וז' דלא לה אלו
היה קיימת, בבבא קמא,
ירוש' סוף משפחה ככר
קודם מיתתה טמן שפח
אפיס ואחר כך תתה היא
(רש"י כ"י פ"י).

ונימא ר"ע לנפשיה. כדאקשי ליה לר' אליעזר לעיל: **שקדס בעליו**
ושפטו. קודם שנגמר דינו אנטרין ליה קרא למפטריה: **אי הכי**,
אמאי מוסיב ר"ע לרבי אליעזר לעיל הביאהו לנ"ד ולא אסיק
לדעתיה דמאי לשוני ליה שקדס ושפטו אי לית ליה טעמא אחרינא:
אמר לך, ר' אליעזר שקדס ושפטו
לא אנטרין קרא דהסם כי הניגו
שלם בכוחה אנטרין למפטריה
מכופר: **דשור לאו כר קטלא הוא**
כלל, ואי לא מיעטיה הוה אמינא
שיקר מיוזב כופר הוא: **אבל סכא**,
דשור כר קטלא הוא מחילת דמי
נפטר מממון ולא חלה עליו משלמין
דאיכא למימר הביאהו לנ"ד הלכא
כי קדים ושפטו נמי בלא קרא מיפטר
ולא לר"י קרא: **לר"ע נמי ודאי**
הכי הוא, קודשא היא: **נשלם דמי**
עבד מעלייה, ודע"ג דמקטיל דהא
לגבי נחלת אדם אין מורת מס עליו
ואינו נפטר בטענת הביאהו לנ"ד
כתב רחמנא נקי: **והא סבריה רבי**
עקיבא לגזירה, דלשמעין כדדיא
דאין משתלם אלא מנופו ואכתי
איכא למימר הביאהו לנ"ד: **הואיל**
ומפסדיה בעבד, לגבי מועד: **תקנס**
כו בין סס למועד, דמועד משלם
כופר ומס פטור: **שאינו נותן אלא**
שליש, אפילו שזה ק' מנה: **והפסד**
איש וגו', דמועד כמי: **נוקיה**
ליורשיה, ולא לנעלה (ס) (וריש אופס).
ונתחם את נחלתו לשאר הקרוב
אליו וגו' שאלו זו אשמו והא ליכא
למימר דלדידה נתיב ירושה דדידה
דא משפטו כתיב אלא ה"ק
ונתחם את נחלתו לקרוב אליו
ממשפטו ושאר שיהא אשמו הוא
יורש אומה: **לא אמר ר"ע**, נוקיה
ליורשיה: **אלא ככופר הואיל ואין**
משלם אלא לאחר מיתתה, הלכא
לא זכמה כו מחיים: **והוא ליה**
ראוי, ולא מוחזק וקיימא לו ביש
נחלין (כ"י דף ק"ג), דאין העל יורש
את אשמו בראוי לנזל לאחר מיתתה
כבבא קמא לה מחיים: **פאי טעמא**,
אין כופר משתלם אלא לאחר מיתתה
אע"ג דכתיב והמית יומא דכיון
שאמדהו למיתה לישתלם מחיים:
(והפסד כו), שור אינו בנקילה
עד שימות הניק דכתיב והמית איש
והשור יסקל: **ודמי ולדות לנעל**,
המורה זכמה לו דכתיב בעל האשה
(שמות כא): **אין האשה לטונס**
ליורשיה, נזק ודער: **היפס שפחה**
ושפחריה כו, כלומר הימה
משוחררת מעונתה ממשוחרר:
או

ונימא רבי עקיבא לנפשיה והלא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך אמר רב שמואל בר רב יצחק בשקדס בעליו ושפטו מהו דתימא לישתלם מיניה קמ"ל הואיל ובר קטלא הוא אע"ג דשחטיה לא לישתלם מיניה אי הכי לרבי אליעזר נמי כשקדס ושפטו ה"ג וסבר דלמא אית ליה טעמא אחרינא דערף מהאי ונימא ליה ורבי אליעזר נמי לישני ליה שקדס ושפטו אמר לך התם הוא דנתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם דשור לאו בר קטלא הוא כלל דס"ד אמינא ניהיב אצטרך קרא למעוטי אבל הכא דמעיקרא בר קטלא הוה לא צריך קרא אע"ג דשחטיה ולר"ע נמי ודאי הכי הוה אלא אמר רב אסי רבי מילתא מפי דגברא רבה שמעי לי ומונו רבי יוסי ברבי חנינא סלקא דעתך אמינא הואיל יואמר ר"ע אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם משתלם נמי (דמי עבד) מעלייה כתב רחמנא בעל השור נקי אמר ליה רבי יורא לרב אסי ויהא חבירה ר"ע לגזירה דתניא ר"ע אומר יכול ישלם מן העלייה ח"ל יכמשפט הוה יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה אלא אמר רבי אצטרך ס"ד אמינא הואיל ומחמירי בעבד יותר מכן חורין שכן חורין יפה סלע נותן סלע שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן כתב רחמנא יבעל השור נקי תניא כותיה דרבא בעל השור נקי ר"ע אומר נקי מדמי עבד והלא דין הוא הואיל וחייב בעבד וחייב בבן חורין מה כשחייב בבן חורין חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בעבד נחלק בו בין תם למועד ועוד ק"ו ומה בין חורין שנותן כל שווי חלקת בו בין תם למועד עבד שאינו נותן אלא שלשים אינו דין שנחלק בו בין תם למועד לא מחמירי בעבד יותר מכן חורין שכן חורין יפה סלע נותן שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים יכול יהא חייב ח"ל בעל השור נקי ינקי מדמי עבד: תנו רבנן ירושת איש או אשה אבד ר"ע וכו' מה בא זה ללמדנו אם לחייב על האשה כאיש הרי כבר נאמר כי יגח שור את איש או את אשה אלא להקיש אשה לאיש מה איש ינקי ליורשו אף אשה ינקיה ליורשיה וסבר ר"ע לא ירית לה בעל שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע אמר ריש לקיש הלא אמר אלא בכופר הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה והוה ליה ראוי ויין הבעל נוטל בראוי כבבא קמא אמר קרא והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושט עליו ובנוקין לא אמר ר"ע והתניא ירבה את האשה ויצאו ירדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל (ה) האין הבעל נותן ליורשו אין האשה ינותנת ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או

ינקיה ליורשיה וסבר ר"ע לא ירית לה בעל שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע אמר ריש לקיש הלא אמר אלא בכופר הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה והוה ליה ראוי ויין הבעל נוטל בראוי כבבא קמא אמר קרא והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושט עליו ובנוקין לא אמר ר"ע והתניא ירבה את האשה ויצאו ירדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל (ה) האין הבעל נותן ליורשו אין האשה ינותנת ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או

גרשה

בעי למימר שלא היה יודע רבי אליעזר קבלם דפשוט שלא היה חושש משום דלית אין הנעלים משלמים כופר

ונימא רבי עקיבא לנפשיה והלא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך אמר רב שמואל בר רב יצחק בשקדס בעליו ושפטו מהו דתימא לישתלם מיניה קמ"ל הואיל ובר קטלא הוא אע"ג דשחטיה לא לישתלם מיניה אי הכי לרבי אליעזר נמי כשקדס ושפטו ה"ג וסבר דלמא אית ליה טעמא אחרינא דערף מהאי ונימא ליה ורבי אליעזר נמי לישני ליה שקדס ושפטו אמר לך התם הוא דנתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם דשור לאו בר קטלא הוא כלל דס"ד אמינא ניהיב אצטרך קרא למעוטי אבל הכא דמעיקרא בר קטלא הוה לא צריך קרא אע"ג דשחטיה ולר"ע נמי ודאי הכי הוה אלא אמר רב אסי רבי מילתא מפי דגברא רבה שמעי לי ומונו רבי יוסי ברבי חנינא סלקא דעתך אמינא הואיל יואמר ר"ע אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם משתלם נמי (דמי עבד) מעלייה כתב רחמנא בעל השור נקי אמר ליה רבי יורא לרב אסי ויהא חבירה ר"ע לגזירה דתניא ר"ע אומר יכול ישלם מן העלייה ח"ל יכמשפט הוה יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה אלא אמר רבי אצטרך ס"ד אמינא הואיל ומחמירי בעבד יותר מכן חורין שכן חורין יפה סלע נותן סלע שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן כתב רחמנא יבעל השור נקי תניא כותיה דרבא בעל השור נקי ר"ע אומר נקי מדמי עבד והלא דין הוא הואיל וחייב בעבד וחייב בבן חורין מה כשחייב בבן חורין חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בעבד נחלק בו בין תם למועד ועוד ק"ו ומה בין חורין שנותן כל שווי חלקת בו בין תם למועד עבד שאינו נותן אלא שלשים אינו דין שנחלק בו בין תם למועד לא מחמירי בעבד יותר מכן חורין שכן חורין יפה סלע נותן שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים יכול יהא חייב ח"ל בעל השור נקי ינקי מדמי עבד: תנו רבנן ירושת איש או אשה אבד ר"ע וכו' מה בא זה ללמדנו אם לחייב על האשה כאיש הרי כבר נאמר כי יגח שור את איש או את אשה אלא להקיש אשה לאיש מה איש ינקי ליורשו אף אשה ינקיה ליורשיה וסבר ר"ע לא ירית לה בעל שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע אמר ריש לקיש הלא אמר אלא בכופר הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה והוה ליה ראוי ויין הבעל נוטל בראוי כבבא קמא אמר קרא והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושט עליו ובנוקין לא אמר ר"ע והתניא ירבה את האשה ויצאו ירדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל (ה) האין הבעל נותן ליורשו אין האשה ינותנת ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או

ינקיה ליורשיה וסבר ר"ע לא ירית לה בעל שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע אמר ריש לקיש הלא אמר אלא בכופר הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה והוה ליה ראוי ויין הבעל נוטל בראוי כבבא קמא אמר קרא והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושט עליו ובנוקין לא אמר ר"ע והתניא ירבה את האשה ויצאו ירדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל (ה) האין הבעל נותן ליורשו אין האשה ינותנת ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או

ונימא רבי עקיבא לנפשיה. ואלא תם מירודים וכשחמך לו לו לגמלא דמסתמא היה יודע ומה ליה דרבה דאי אין השור בנקילה וא"ת ודלמא אם כופר לא דרש ואם עבד דרש וי"ל כיון דלא דרש אם כופר כ"ש דלא דרש אם עבד כדמוכח לקמן: **אלא אמר רב אסי ב"ר**, וא"ת ומה דחוקו לתוך נימא דגם ר"ע היה יודע וסובר אותו מירון שהשיב לו ר"א וסבר דלמא אית ליה טעמא אחרינא כדאמר לעיל אקדס ושפטו וי"ל דגבי טעם דקדס ושפטו שייך לומר הכי שאינו טעם טוב (דכפרות) לעיל אבל אטעם דמית על פי עד אחד וגבי טעמא דנתכוין אל שייך למימר דלמא אית ליה טעמא אחרינא דטעמים חשודין הן וליכא למפרך עליה מדי: **ועבד יפה סלע נותן** י"י, אב"ג דסוה ק' אין טמן אלא שלשים מ"מ כיון שנתן קצבה של שלשים אע"פ שאין שזה אלא סלע או יותר שלעולם הקצבה עומדת א"כ גם כשהשור אין שזה כלום קיימת: **מה כשחייב בן חורין חלקת בין תם למועד**, ברייתא זו מוכחא דר"ע לא קבל תשובה דר"א דהא לא דרש ר"ע נקי מחי' כופר ואפילו הכי פטור כלן בתם והייט משום דכי לא מחייב פקילה פשיטא דפטור מוכוס: **נכ"י דרבי עבד**, פירוש משלמים של עבד ויש מפרשים דאפילו דמים לא משלם וכו"ש קנס: **והוה ר"א ראי**, אף על גב דביש נותלין (כ"י דף ק"ג), דרש דאין העל נטל בראוי כבבא קמא מקרא אחרינא מהכא לא נפקא דהוה אמינא דשאי כופר דלעולם הוה ראוי ולא אחי מיתה שאר ראו וכו' ורבי נמי לא נפיק מהתם דהתם בירושא שפלה לאחר מיתת האשה אין העל נטל בראוי אבל כופר דמחיים נעשה החבלה שהכופר נא על דיה הוה אמינא דנטולט: **נורתן נזק וצער** א"ש, נקט נזק וצער לפי שרגילות הוא שמתעורר יותר וגם נפחתי דמיה כשפחלת ע"י הכאה מכשיוולדת בזמנה אלא ריחו ושתת אורחא דמילתא הוא שאין גריסה ריחו וגם אינה מתכוננת יותר ממלאתה משאר יולדת וכו' היה סופה כשתלד וא"ת ובושת מ"ט לא חשיב וי"ל נחיון לביש זה וביש זה פטור לר"ש כשהחול (לקמן דף סו). ומיירי דנתכוון להכות חבירו והכה האשה כפשיטה דקרא:

היתה שפחה ונשתחררה או גיורת ובה. פ"ה נשתחררה מן הגר ומן המשוחרר וכן משמע בהפסד (לקמן דף מט). דקאמר לא שו' אלא שחבל זה בחי' הגר ואין לומר כר"ב' שמתעברה בעודה שפחה דאין לנעל כלום דשל אדון ניהו ועכשיו נשתחררה כדמשמע לישנא דהיתה שפחה דהא בהפסד (ס) לה בניס קאמר ולהכי נקט ונשתחררה דמשמע עמה מקריו וה"ה לישראלית נשואה לגר ומת הגר דפטור דהא דמי ולדות לנעלה והא דנקט שפחה וגיורת משום דאורחא דמילתא כן דפסח משוחררת נשואה למשוחרר וסתמא גיורת לגר:

